

KUDUZDA REZERVUAR HAYVANLAR, BULAŞMA YOLLARI ve HAYVANLARDA KLİNİK BELİRTİLER

Vet.Mehmet TUNUS^x

Kuduz hayvanlarda ve insanlarda görülen çabuk seyirli, intani bir hastalıktır. Hastalığın sonu hemen daima ölümle sonuçlanır. Çok kere kudurmuş bir köpeğin ısırması ile meydana gelir. Kuduz virusu merkezi sinir sistemine yerleşir, meydana getirdiği arızalar ve felçlere varan görünümünden sonra acılar içinde ölüm olur. Virus Filtrablardır.

Rezervuar Olan Hayvanlar

Memleketimizde hastalığı yaygın ve idame ettiren köpektir. Kedide daha az görülmektedir. Ot yiyen hayvanlar daha az hassastır. Kuduz köpek tarafından ısırılan sığırlarda oldukça fazla miktarda görülmektedir. At, merkep, koyun, keçi ve domuzlarda hastalık görülmekle beraber çok azdır. Vahşi hayvanlardan kurt, tilki, çakal hastalığı yaygın bakımından memleketimizde köpekten sonra gelmektedir.

Orta Avrupa'da daha çok başta tilki olmak üzere diğer vahşi hayvanlar kuduzun yayılmasına sebep olurlar. Rusya'da köpek ve vahşi hayvanlar kuduz yayılmasına sebep olur. Amerika'da daha çok kan emen yarasalar sebep olmaktadır. Hastalık yarasalarda belirtisiz şekilde seyretmekte ve kendisini öldürmektedir. Bu hayvanın tükrük bezinde uzun müddet kalmakta ve ısırıldığı hayvan veya insana kuduz virusunu aşılanmaktadır.

Bulaşma Yolları

Hastalık çoğunlukla kudurmuş bir hayvanda veya kuduz virusu taşıyan yarasanın ısırması ile olur. Isırık yarasının derin oluşuna, sinir uçlarına yakın oluşuna göre değişir. Hazım yolu ile bulaşma ağız ve diş etlerindeki yaraya bağlıdır. Eğer yara-bere yoksa bulaşma mümkün olmaz. Virus plasenta yolu ile yavruya geçebilir.

(x) Etlik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü

Viruslu tükürüğün yalanması veya yeni bir yaraya sürülmesi bir enfeksiyona sebep olabilir.

Kuduzun ağız ve sindirim sistemi ile bulaşması kemirici ve vahşi hayvanlarda olabilir. ÇÜNKÜ bu hayvanlar, kuduzdan ölmüş hayvanları yerken meydana gelecek sıyrık ve yaralardan enfeksiyon meydana gelebilir. Mide asidinin virusu öldürmeyi sindirim yolu ile bulaşmayı asgariye indirir. Hatta kuduz bir hayvanın eti ve sütü pişirilerek yenirse hiçbir mahzuru yoktur.

Bazı araştırmacıların solunum yolu ile kuduz enfeksiyonu mümkün olduğu ve böyle iki vak'aya şahit oldukları ifade edilmiş ise de, yine bulaşma solunum yollarında bulunan yere bere olmadan olmaz.

Hayvanlarda Klinik Belirtiler

Bazı diğer hastalıklarla karıştırılması neticesinde ve otopside pek kesin netice olmaması yüzünden kuduzun teşhisi canlı hayvan üzerinde kesin olmamaktadır. Teşhisin güçlüğü ve arında konması lazım geldiğinden yapılan muayenenin önemi çok artmaktadır. İyi bir gözlemci kuduz veya kuduzla benzer arazlar gösteren hasta hayvanlara iyi teşhis etmelidir. Kısa olarak canlı hayvanlarda teşhis üzerinde durmak yerinde olur.

Köpek : Hayvanın tabiat ve huyunun değişmesi hastalık şüphesini artırır. Hastalığın ilerlemesini takip eden dysphagie, ses temposunun değişmesi, iştihasının fesada uğraması, heyecan nöbetleri, evden kaçma saldırganlık hali hastalığın karakteristik arazleridir.

Hasta hayvanı bir defa muayene etmekle netice alınmaz. Birkaç gün ara ile muayene etmek gereklidir. Hayvanın mutlaka tecride alınması lazımdır. Teşhis ne kadar güç olursa olsun, kuduz şüpheli köpek öldürülmeli, ölmesi beklenmelidir.

Kulek uyuzu ve barsak helmentleri neticesinde meydana gelen epileptik belirtiler kuduz zannı verebilir. Bu belirtiler kuduz arazi göstermeden, çok çok ani meydana gelir. Kısa sürmeleri ve tam iyileşmeleri hastalığı ayırt ettirir.

Striknin ile zehirlenme ani olur. Hayvan çok kere yere düşer. Ölüm çok ani olur.

Hayvanın hazım yollarında yabancı cisimlerin bulunması felçli kuduzun ilk devirlerine benzer alametler gösterir. Hastaların ancak müşahedeye alınması ile durum aydınlanabilir. Herhangi bir köpek birini ısırıldığı takdirde, hayvan sapasağlam yaşamakta devam etse bile 10 gün müşahede altında bulundurulması lazımdır.

Kedi : Hayvan canlı iken teşhisi zordur. Çünkü kedi hertürlü hastalıkta saklanır ve kaçar. Tefriki teşhis köpekte olduğu gibidir.

At : Eğer köpek tarafından ısırıldığı biliniyorsa, hastalık arazi başladığı andan itibaren teşhis koymak kolaylaşır. Isırılma bilirmiyorsa, ilk arazlar diğer hastalık sebeplerine bağlanabilir. Bu sebeple hastalık teşhisi zor olur. Örneğin Borne hastalığında kuduzdaki gibi araziler görülebilir. Yalnız borne hastalığında çok hayvanın hasta oluşu, kuduzdan ayırma sebebi olur.

Siğir-koyun-keçi : Hastalığın başlangıç halinde, hayvanın kuduz bir köpek tarafından ısırılmış olduğu bilirmesine bağlıdır. Saldırganlık ve felçlerin birbirini takip etmesi ve hastalığın ilerlemesi hastalığı teşhis etmeye yarar.